

4. Eergetouw (reconstructie) en ploegsporen: voorbeeld van functioneel gebruik van een „loze” ruimte boven de vitrines. Foto's F. D. Zeiler.

ling aan de archeologie is gewijd - „Het Benen Tijdperk” opende daar vorig jaar de reeks - maar ook zó is het Goois Museum voor iedere rechtgeaarde AWN-er al de moeite waard.

Het Goois Museum is gevestigd op Kerkbrink 6, 1211 BX Hilversum, tel. 035-292826.

Openingstijden: dinsdag t/m zondag van 12.30 tot 16.30 uur.

Westerheem 1989 nr. 38

Twee tinnen laatkoppen uit het verdronken dorp Nieuwlande in Zeeland

R. M. van Heeringen

In afl. 5 van *Westerheem* 1987 eindigden we een artikeltje over kopglazen met de opmerking: „...datgene dat we kennen wordt in eerste instantie herkend en hetgeen we niet kennen lijkt soms eenvoudigweg niet te bestaan”. Ter ondersteuning van deze wat filosofische woorden de volgende korte bijdrage.

Bij een bezoek aan de collectie bodemvondsten van de heer R. J. Voeten te Breda werden mij twee tinnen knoppen getoond. Volgens zeggen mogelijk de uiteinden van

Literatuur

Mensch, E. E. van e.a. 1988. *Het Oude Raadhuis te Hilversum*. Hilversum.

Tijdschrift van de Stichting Tussen Vecht en Eem en van de Vereniging Vrienden van het Gooi, jg. 2 (1984), 189-253 (Themanummer „Vijftig jaar Goois Museum”, met bijdragen van M. Addink-Samplonius, E. E. van Mensch, T. G. Riesewijk en R. H. Veerman).

Hofstraat 18
8261 BZ Kampen

twee „priksleestokken”, zoals afgebeeld in „Verleden Land” op pagina 154. Ze werden opgegraven in de buurt van de kerk van het in 1532 overstroomde dorp Nieuwlande in Zeeland.

In geen van beide voorwerpen bevinden zich echter bevestigingsgaatjes. Door de bolle vorm zouden ze op een stok bovendien behoorlijk wiebelen. Ze moeten dan ook worden omgedraaid (afb. 1 en 2). De determinatie van de functie wordt dan eenvoudig.

De voorwerpen zijn identiek van vorm en gemaakt van tin. Onder de rand bevindt zich een groef, op de bodem twee concentrische cirkels. De wanddikte is 1.5 mm. De hoogte bedraagt 48 mm, de grootste omvang 54 mm en de binnendiameter van de mond is 24 mm.

Ze zijn qua vorm en grootte geheel vergelijkbaar met de onlangs beschreven kopglazen. Ze kunnen dan ook worden gedetermineerd als „laatkoppen”.

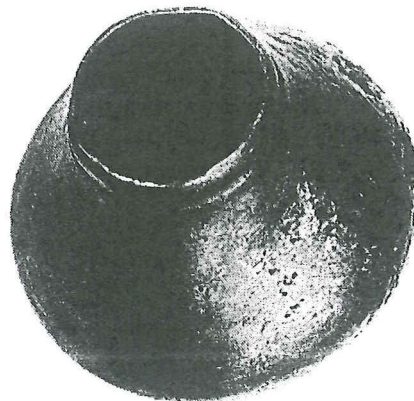
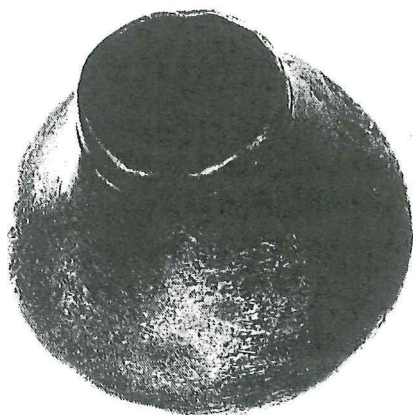
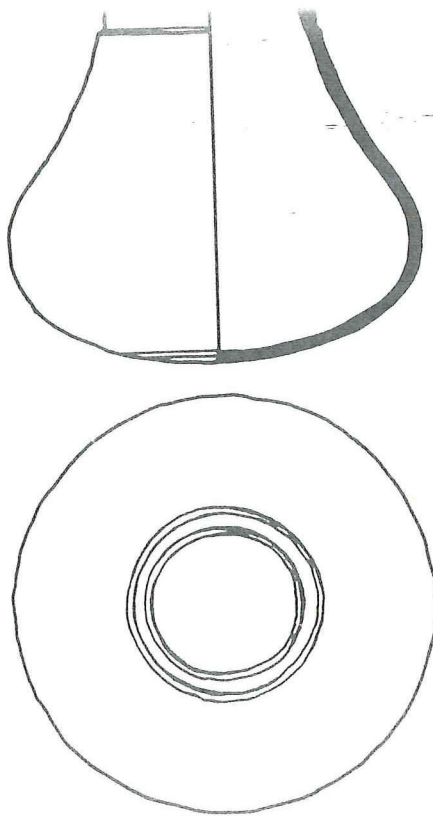
Interessant is tenslotte de vraag die door de vijftiende of vroeg-zestiende eeuwse exemplaren van Nieuwlande wordt opgeworpen: werden laatkoppen en kopglazen naast elkaar gebruikt of komen ze gescheiden in tijd voor? Misschien kan iedereen zijn collectie nog eens doorkijken...

Literatuur

Es, W. A. van, H. Sarfatij en P. J. Woltering, 1988. *Archeologie in Nederland. De rijkdom van het Bodemarchief*. Amsterdam/Amersfoort, 180-182 (23. Nieuwlande: pelgrimstekens uit een verdronken dorp).

Heeringen, R. M. van, en H. E. Henkes, 1987. Een merkwaardige vroeg-17e eeuwse glasvondst uit Middelburg, *Westerheem* 36, 158-164.

ROB, Kerkstraat 1
3811 CV Amersfoort

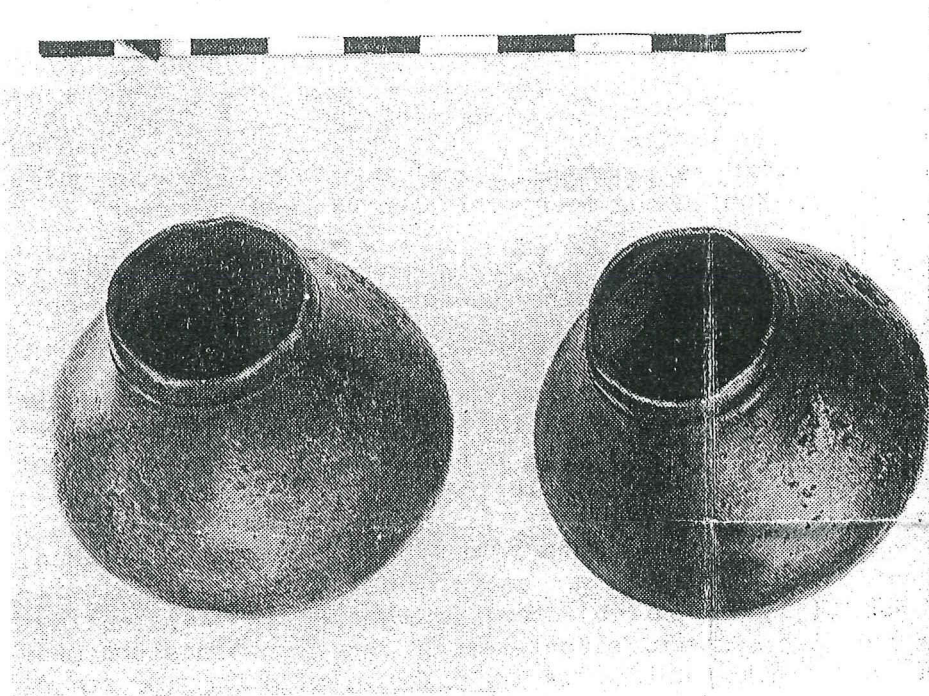
1. Twee tinnen laatkoppen uit het verdronken dorp Nieuwlande, Zeeland. Foto F. F. Hoedeman, ROB.
2. (Rechtsboven) Profieltekening en „bovenaanzicht” van één van de laatkoppen. Schaal 1:1.

TWEE TINNEN LAATKOPPEN

Door R.J.Voeten

Beste redactie, namens de hunters van de "zoekmobiel" wens ik u nog een succesvol 1989 toe. Voor mij was 1988 een zeer goed jaar, ik heb namelijk mijn eerste gouden munt gevonden. Ik heb hem tot dusverre nog niet kunnen determineren, wel weet ik dat het een goudgulden is met aan de voorkant een vierpas met vier wapentjes en aan de andere kant Johannes de Doper.

Verder heb ik nog veel andere leuke vondsten gedaan, zoals gespen (met beslag), musketon haken, zeer fraaie riemtongen van tin en koper, vingerhoedjes (met merktekens), pelgrimsinsignes enz. Tevens heb ik twee tinnen laatkoppen gevonden die volgens provinciaal archeoloog R.M. van Heeringen uniek zijn omdat ze tot nu toe alleen nog maar in glas gevonden zijn. Wel was het bekend dat ze ook van metaal gemaakt waren, doch deze zijn

Detail van een prent van Cornelis Dusart (1660-1704), getiteld „Kopster”.

voor zover bekend nog niet in Nederland gevonden. Ze werden gebruikt bij het aderlaten (zie afb. 2. in de mand van de kopster). Laatkoppen werden van binnen verhit en op de pols of voet gezet. Op deze manier trok zich een vacuum samen waardoor een bloedblaar ontstond. Voor het aderlaten prikte men zo'n blaar open. De twee laatkoppen worden ook gepubliceerd in "Westerheem". Ik zou met deze vondst graag meedoen aan de "Vondst van het jaar". Voor al mijn genoemde vondsten geldt een datering van omstreeks de 15e eeuw.

